

A szakmai szkepticizmus

Siklós Márta

2016. Szeptember 9

Visegrád

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A könyvvizsgálat célja

- A vállalkozások éves tevékenységükről kötelesek beszámolót készíteni és ezt közzé tenni.
- Ezen beszámoló a stakeholderek döntési alapját képezi
- A beszámoló torzított lehet:
  - A menedzsment szándékos csalása miatt
  - A figyelmetlenség, szaktudásbeli hiányosságok miatt

„A könyvvizsgálat célja a célzott felhasználók pénzügyi kimutatások iránti bizalmának növelése.” (200. ISA, 3)

- A könyvvizsgálónak meg kell győződnie a vállalkozás jövőbeli működőképességéről is

„A könyvvizsgáló célja, hogy: elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen arra vonatkozóan, hogy helyénvaló a vezetés részéről a vállalkozás folytatásának feltételezése a pénzügyi kimutatások készítése során.” 570. ISA 9

- A fenti célok megvalósításához a könyvvizsgáló tevékenysége folyamán bizonyítékokat használ, melyek nem féltétlenül lehetnek igazak, kétkedésre adnak okot.

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Szkepticizmus a könyvvizsgálaton kívül

→ **Σκέπτεσθαι (szkepteszhai) = kétely, kételkedni**

→ Szkeptikus ember aki

- Saját tapasztalatára és következtetésére támaszkodik
- Nem hajol meg a tekintély előtt
- Indoklás nélkül állítást nem fogad el.

→ Szkepticizmus a filozófiában

- Olyan a filozófusok, akik lehetetlennek tartják az igaz megismerést, kortól és időtől függetlenül mindig is voltak.
- Descartes (1596-1650) szerette volna a filozófiát matematikához hasonló deduktív alapokra helyezni.
  - Kereste azt a kiindulási pontot, amiket senki nem tud megkérdőjelezni / nem megkérdőjelezhető.
  - Kételkedni lehet az iskolában tanult állításokban, hagyományokban az érzékszerveinkben, mindent kétségbe lehet vonni → miközben valaki kételkedetük aközben gondolkodik.
  - ....cogito ergo sum ...

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A könyvvizsgálói szkepticizmus két formája

Szakmai szkepticizmus (*professional skepticism*)

```
graph TD; A["Szakmai szkepticizmus  
(professional skepticism)"] --> B["Semleges kétely  
(neutrality doubt)"]; A --> C["Vélelmezett kétely  
(presumptive doubt)"];
```

Semleges kétely (*neutrality doubt*)

Jóhiszeműség feltételezése
mindaddig, amíg nincs
bizonyíték az ellenkezőjére

A nemzetközi standardok (200.
ISA, 240. ISA, 500. ISA) ezt
tükrözik

Vélelmezett kétely (*presumptive doubt*)

Csalás feltételezése mindaddig,
amíg nincs elég bizonyíték az
ellenkezőjére

A tudományos szakirodalom
szerint ebbe az irányba kell
elmozdulni

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A könyvvizsgálói szkepticizmus a standardokban (semleges kétely)

→ 200. ISA a független könyvvizsgálókkal szembeni követelmények egyikeként definiálja a szakmai szkepticizmust (az-az csak közvetetten definiálja)

„A könyvvizsgálónak szakmai szkepticizmussal kell megterveznie és végrehajtania a könyvvizsgálatot, felismerve, hogy lehetnek olyan körülmények, amelyek miatt a pénzügyi kimutatások lényeges hibás állításokat tartalmazhatnak.” 200. ISA, 15

→ A 240. ISA 12. hivatkozik a 200. ISA, 15-ben nevesített követelményre, továbbá kiegészíti azzal, hogy a könyvvizsgálónak a korábbi jó tapasztalatok ellenére is szkeptikusnak kell maradnia.

„Hacsak a könyvvizsgálónak nincs oka az ellenkezőjét vélni, akkor a könyvvizsgáló hitelesnek fogadhatja el a nyilvántartásokat és dokumentumokat. Ha a könyvvizsgálat során azonosított feltételek miatt a könyvvizsgáló úgy véli, hogy lehet, hogy egy dokumentum nem hiteles, vagy hogy egy dokumentumban levő feltételeket módosították, de ezt a könyvvizsgálóval nem ismertették, akkor a könyvvizsgálónak tovább kell ezt vizsgálnia.” 240. ISA 13

→ Az 500. ISA a bizonyítékokkal szembeni szkepticizmushoz ad instrukciót

„Ha (...) a könyvvizsgálónak kételyei vannak a könyvvizsgálati bizonyítékként felhasználandó információ megbízhatóságával kapcsolatban, a könyvvizsgálónak meg kell állapítania, hogy a könyvvizsgálati eljárások milyen módosításai vagy bővítései szükségesek a kérdés megoldásához és mérlegelnie kell, hogy a kérdés esetleg milyen hatással van a könyvvizsgálat egyéb vonatkozásaira.” 500. ISA 11b

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A standardokban található példák

→ **Példák, hogy mikor kell szkeptikusnak lenni (200. ISA, A18)**

- Ha az egyik könyvvizsgálati bizonyíték ellentmond a többi megszerzett bizonyítéknak
- Olyan információhoz való jutás esetén, ami megkérdőjelezi a beszerzett dokumentumok megbízhatóságát
- Olyan környezeti feltételek esetén, amik lehetséges csalásra utalnak
- Hogyha a standardok által megkövetelt eljárásokon túl további könyvvizsgálati eljárásokra van szükség

→ **Kockázatok, amik csökkentéséhez szakmai szkepticizmus szükséges (200. ISA, A19)**

- A könyvvizsgáló figyelmét elkerülik a szokatlan körülmények
- Túlságosan általánosít, amikor következtetést von le a megfigyeléseiből
- Nem megfelelő feltételezéseket használ a könyvvizsgálati eljárások kiterjedésének, időzítésének, és természetének meghatározásakor és így rosszul értékeli a kapott eredményeket

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A könyvvizsgálói szkepticizmus a szakirodalomban (vélelmezett kétely)

- A tudományos szakirodalomban nincs mindenki által elfogadott definíció
- **„I define professional skepticism as indicated by auditor judgments and decisions that reflect a heightened assessment of the risk that an assertion is incorrect, conditional on the information available to the auditor.” Nelson, 2009**
- „Úgy definiálom a szakmai szkepticizmust, hogy olyan könyvvizsgálói vélemény és döntés, amely fokozottabb kockázatbecslést tükröz arra vonatkozóan, hogy egy állítás helytelen – a könyvvizsgáló rendelkezésre álló információktól függően.”
- „Olyan gondolkodásmód amely szigorúan megkérdőjelezi és teszteli a menedzsment állításait, olyan mértékű kétellyel, amely a részvényesek (és az egyéb érdekhordozók) elvárásait tükrözi.” FRC 2012 in Veit Krisztina 2014

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

- 2009-ben jelent meg a könyvvizsgálói szkepticizmusról szóló jelentős dolgozata: **A modell and Literature Review of Professional Skepticism in Auditing**
- Modellje magába integrálja és kiterjeszti más korábbi szakmai szkepticizmusról szóló modelleket (pl.: Shaub és Lawrence (1996), Libby és Luft, (1993))
- Modellje rekurzív

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíció

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

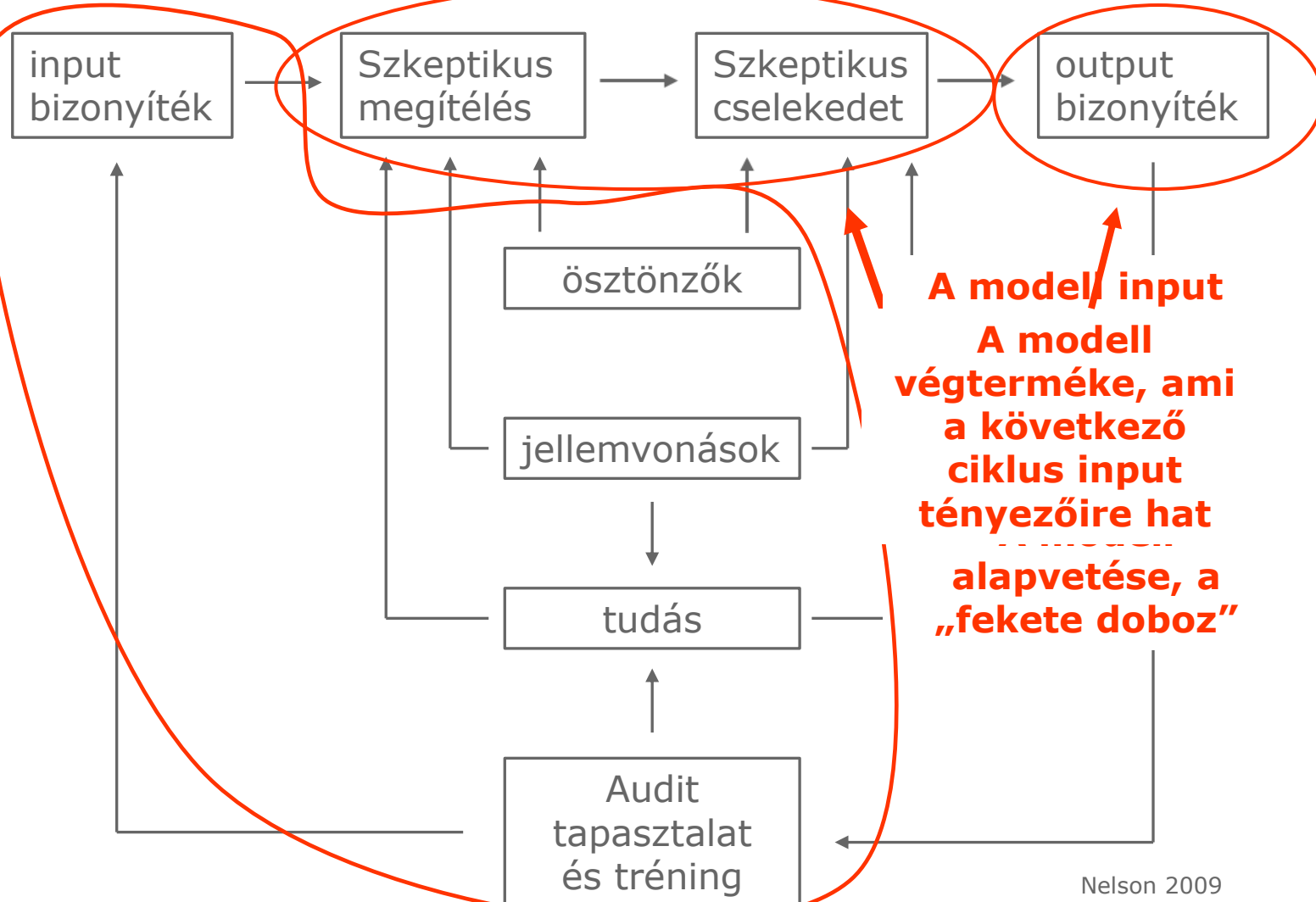
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

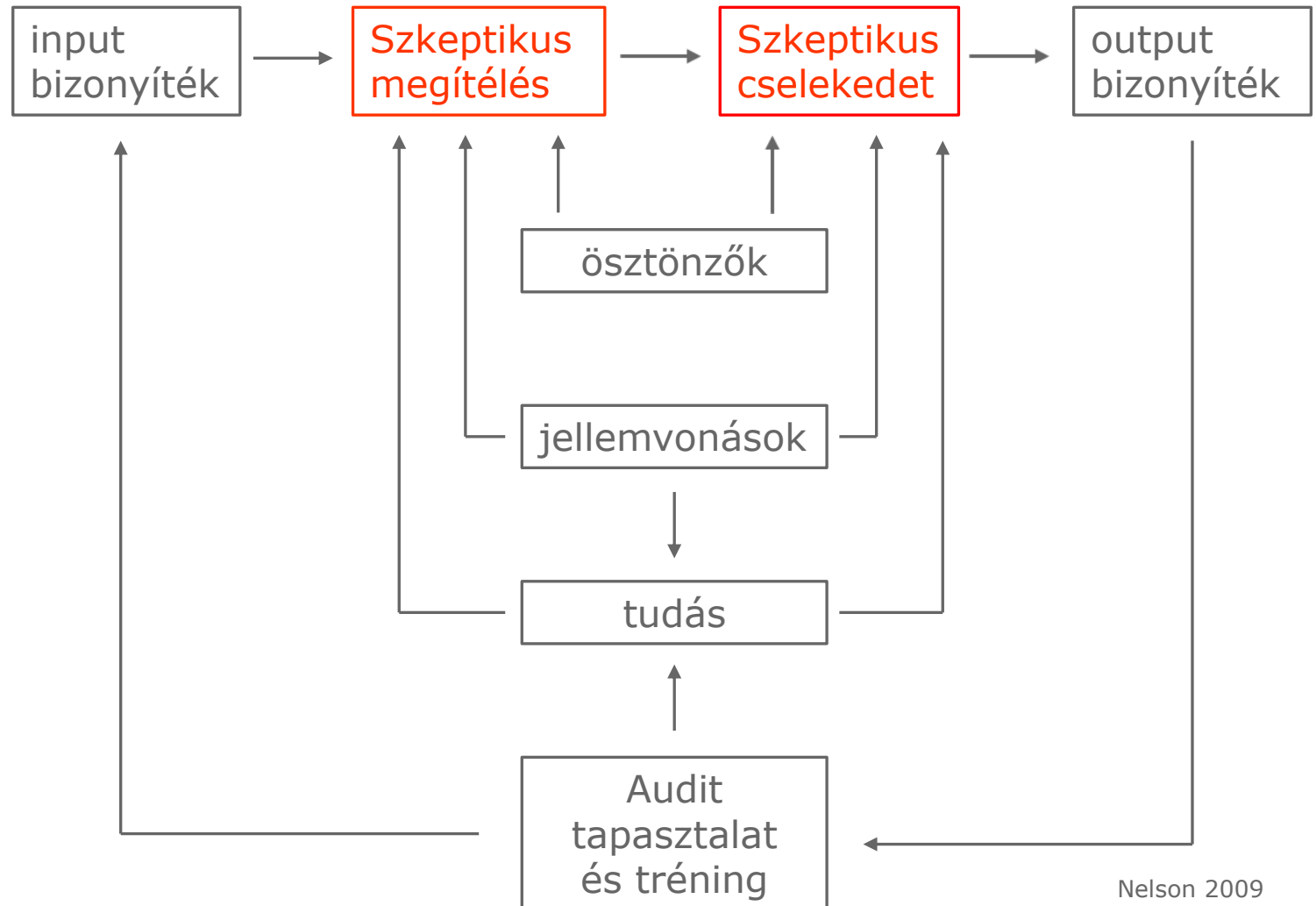
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja

input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A Nelson modell magja

- A könyvvizsgálati szkepticizmussal foglalkozó szakirodalom egyik legeredetibb gondolata, felvetése, hogy a kételkedés mozzanatát két szakaszra bontja.
- **Szkeptikus ítélet:** a könyvvizsgáló felismeri, hogy egy ügy veszélyes lehet és további könyvvizsgálati tevékenységre van szükség
- **Szkeptikus cselekedet:** amikor a könyvvizsgáló megváltoztatja a könyvvizsgálat folyamán tanúsított magatartását a szkeptikus ítéletre alapozva
  - Következőkben nyilvánul meg: audit tervezési döntések, beszámoló módosítási döntések, záradékkal kapcsolatos döntések, stb.
- A szkeptikus ítélet (vagy gondolat) mindig megelőzi a szkeptikus cselekedetet.
- Azonban a szkeptikus ítéletet nem feltétlenül követi szkeptikus cselekedet, tett.
- Nelson értelmezésben a szakmai szkepticizmus akkor valósul meg, hogyha a szkeptikus ítéletet szkeptikus cselekedet is követi!
- Hogy mikor merül fel egyáltalán a gondolat, és a gondolatot mikor követi tett, azt a modell input tényezői határozzák meg.

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

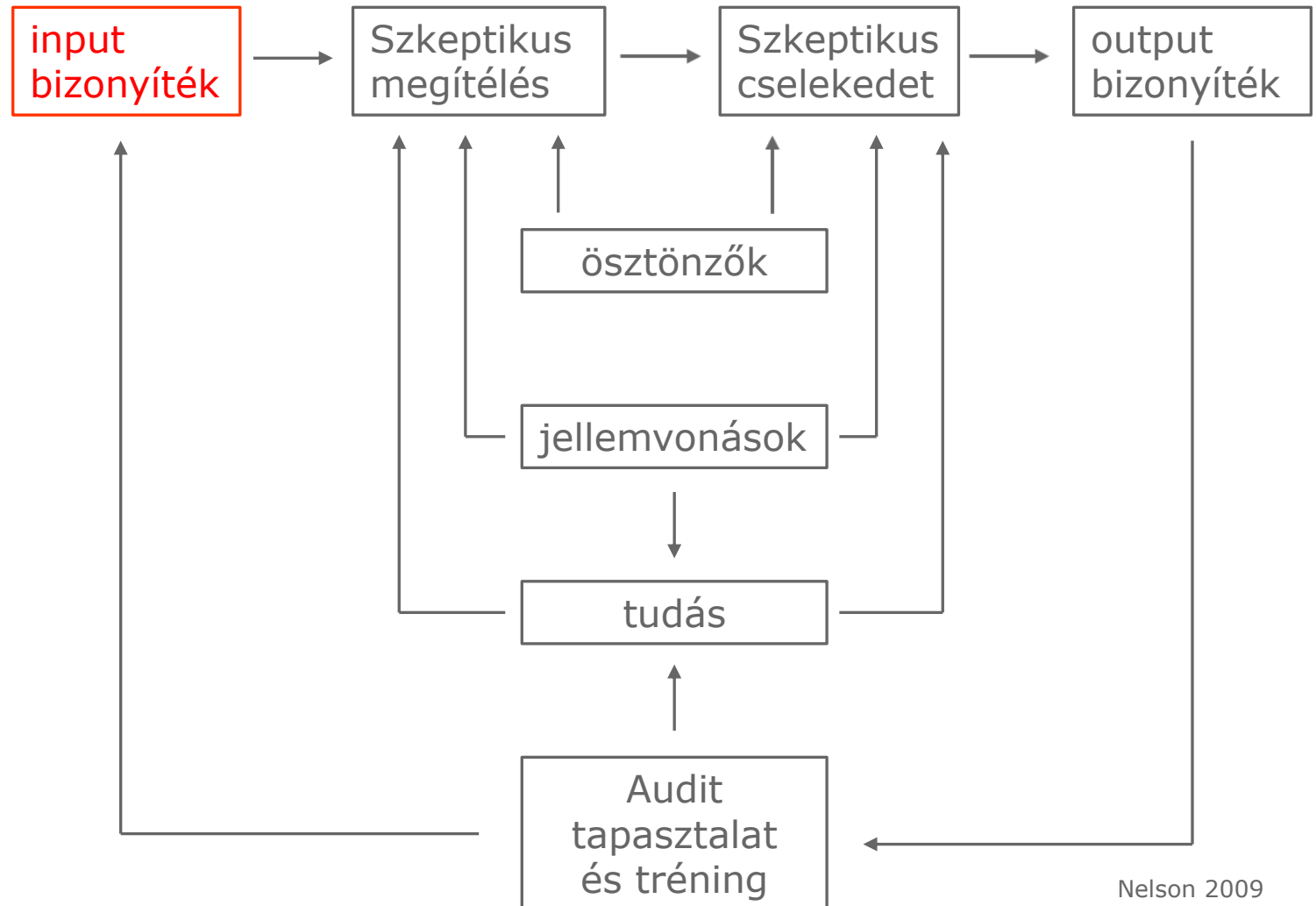
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Nelson modell input tényezői: **bemeneteli bizonyítékok**

- **Kognitív torzítás** (pszichológia): normál pszichológiai állapotban az emberek azokat az információkat veszik első sorban figyelembe, amik alátámasztják hiedelmeiket.
- Az ellentmondó információkra mint a „szabályt megerősítő kivételre” gondolnak.
- A könyvvizsgálók elméjére is érvényes a kognitív torzítás.
- A könyvvizsgáló azokat a bizonyítékokat veszi figyelembe nagyobb súllyal, amik az általa kívánt konklúziót támasztják alá.
- A kognitív torzítás sokkal erősebb formában jelentkezik, hogyha a könyvvizsgáló csalást/hibát sejt előre.
- A könyvvizsgálók sokkal könnyebben fogadják el a menedzsment részéről kijelentő állításokat, mint tagadó állításokat.

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

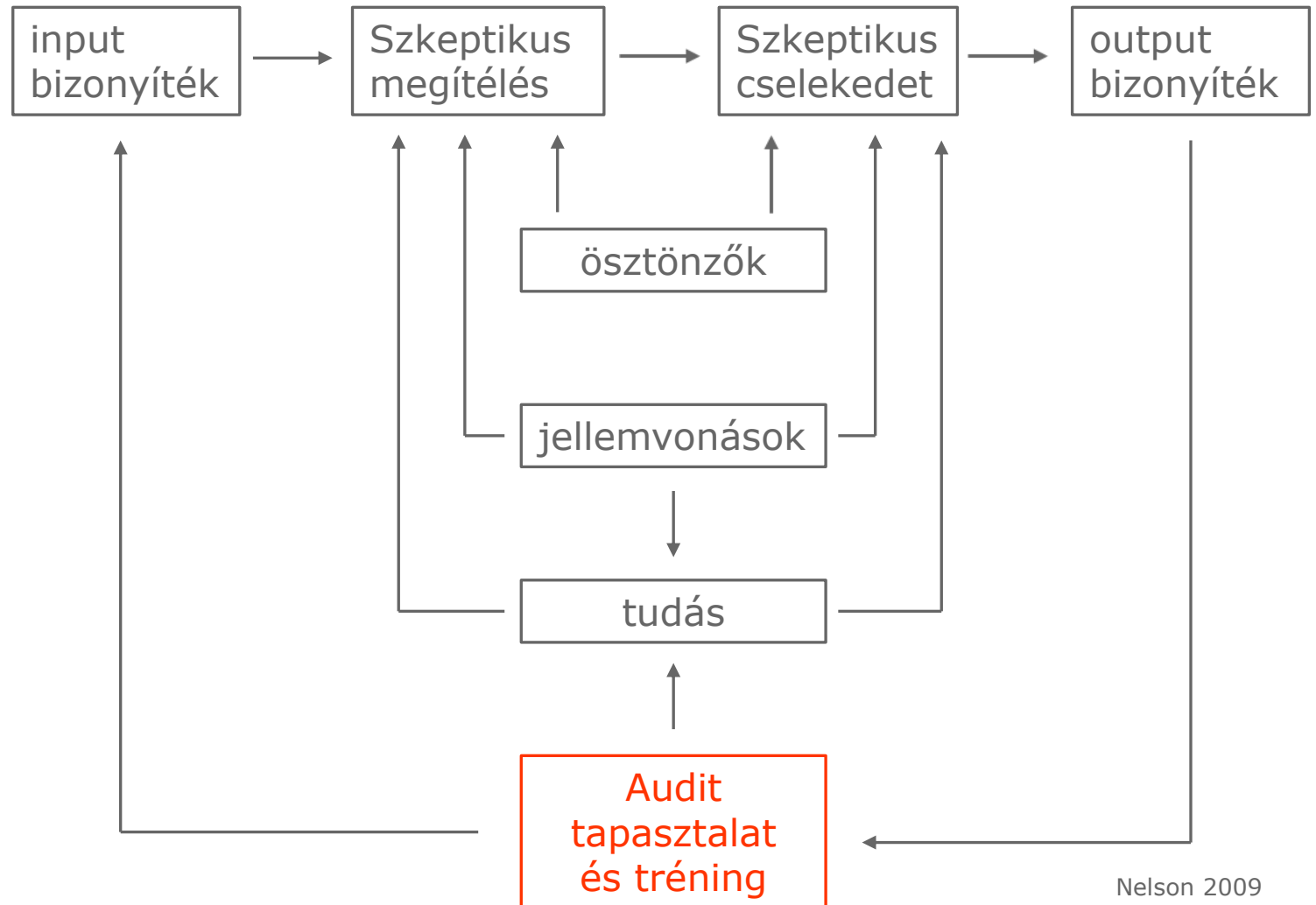
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Nelson modell input tényezői: **Tapasztalat és tréning**

→ **Tapasztalat**

- A szakmában eltöltött évek száma
- Milyen feladatokat végzett, milyen ügyfelek könyvvizsgált, vagy vett részt a könyvvizsgálatában, milyen projekteken dolgozott
- Korábbi években megszerzett tapasztalat az adott ügyfélről
  - Korábbi években feltár hibák
  - A menedzsment és a könyvvizsgáló team egymáshoz való viszonya a korábbi években
  - Az elmúlt években milyenek látták az ott dolgozók szakmai felkészültségét
  - A korábbi években a belső kontrollok hogyan, milyen mértékben működtek

→ **Tréning**

- Általában az emberek nem lesznek szkeptikusabbak, hogyha csak felhívják erre a figyelmüket, hanem képezni kell őket.
  - Divergens gondolkodás: magyarázatot kell adni azokra a bizonyítékokra és körülményekre, amik szokatlanok
  - Konvergens gondolkodás: tudni kell értékelni a valószínűségét a különféle magyarázatoknak

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

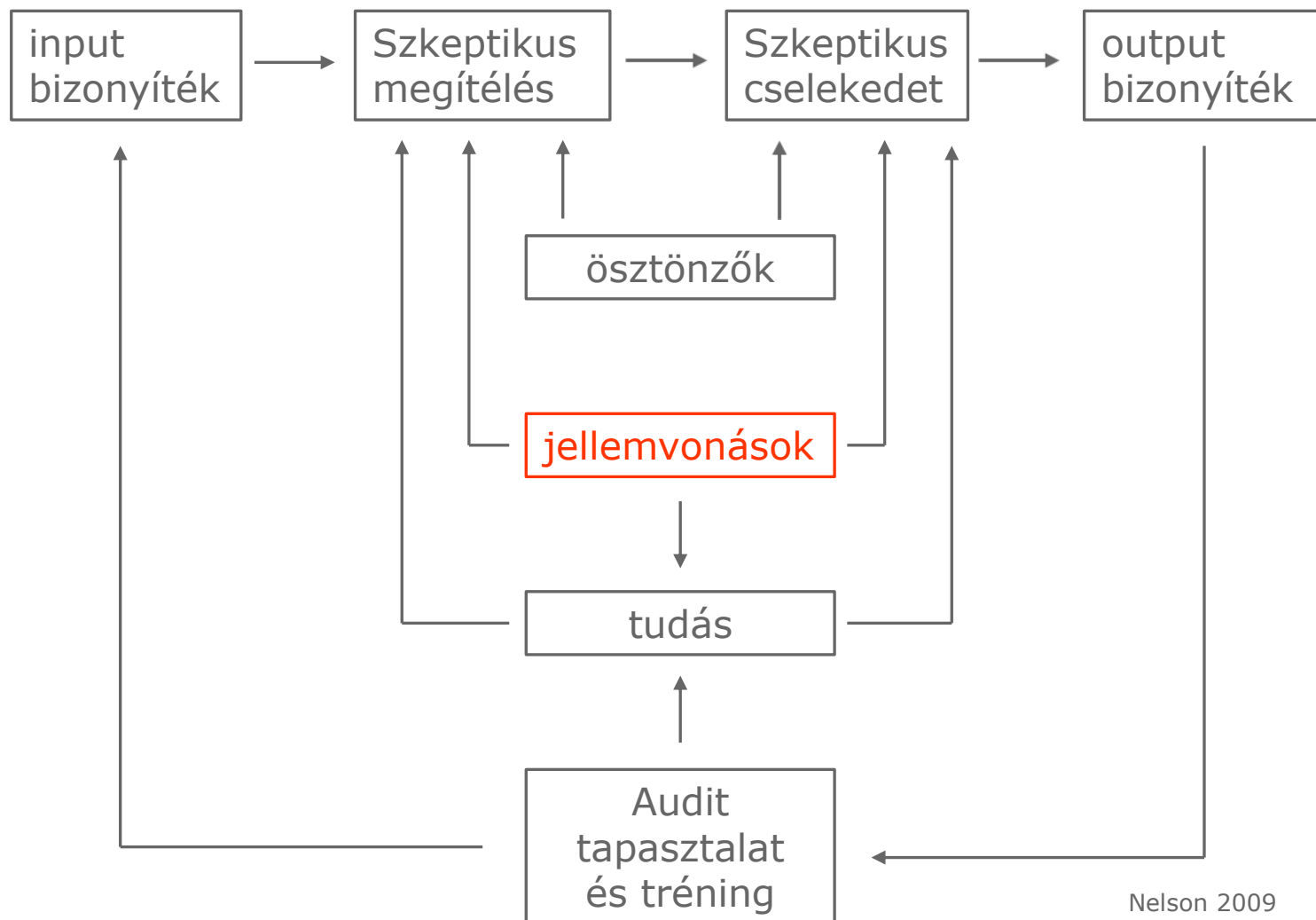
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Nelson modell input tényezői: **jellemvonások**

- A szkeptikus gondolkodás lehet a könyvvizsgáló tartós személyes tulajdonsága, illetve pillanatnyi állapot
- **A könyvvizsgáló személyisége:** a könyvvizsgáló viselkedési, érzési, gondolkodási mintái.
- **A könyvvizsgálathoz szükséges jellemvonások**
  - Kérdező elme
  - (elő)ítélet felfüggesztése
  - Másik megértése (interperszionális kapcsolatok)
  - Autonómia
  - Önbizalom, önbecsülés
- A kiemelkedőbb probléma megoldó készséggel rendelkező könyvvizsgálók könnyebben azonosítják a problémás területeket.
- **Erkölcsei gondolkodás (moral reasoning)**
  - Az erkölcsi gondolkodás arra ad választ, hogy az egyén hogyan hoz döntést egy erkölcsi dilemmában és mi az oka ennek a döntésnek
  - A magas erkölcsi szinten lévő könyvvizsgálók jobban ellenállnak az ügyfél nyomásának, és alaposabb munkát végeznek
  - A magasabb erkölcsi szintű könyvvizsgáló hamarabb felismeri a menedzsment helytelen viselkedését
  - Az erkölcsös könyvvizsgáló kevésbé bízta rá magát a vezetésre

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások

tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

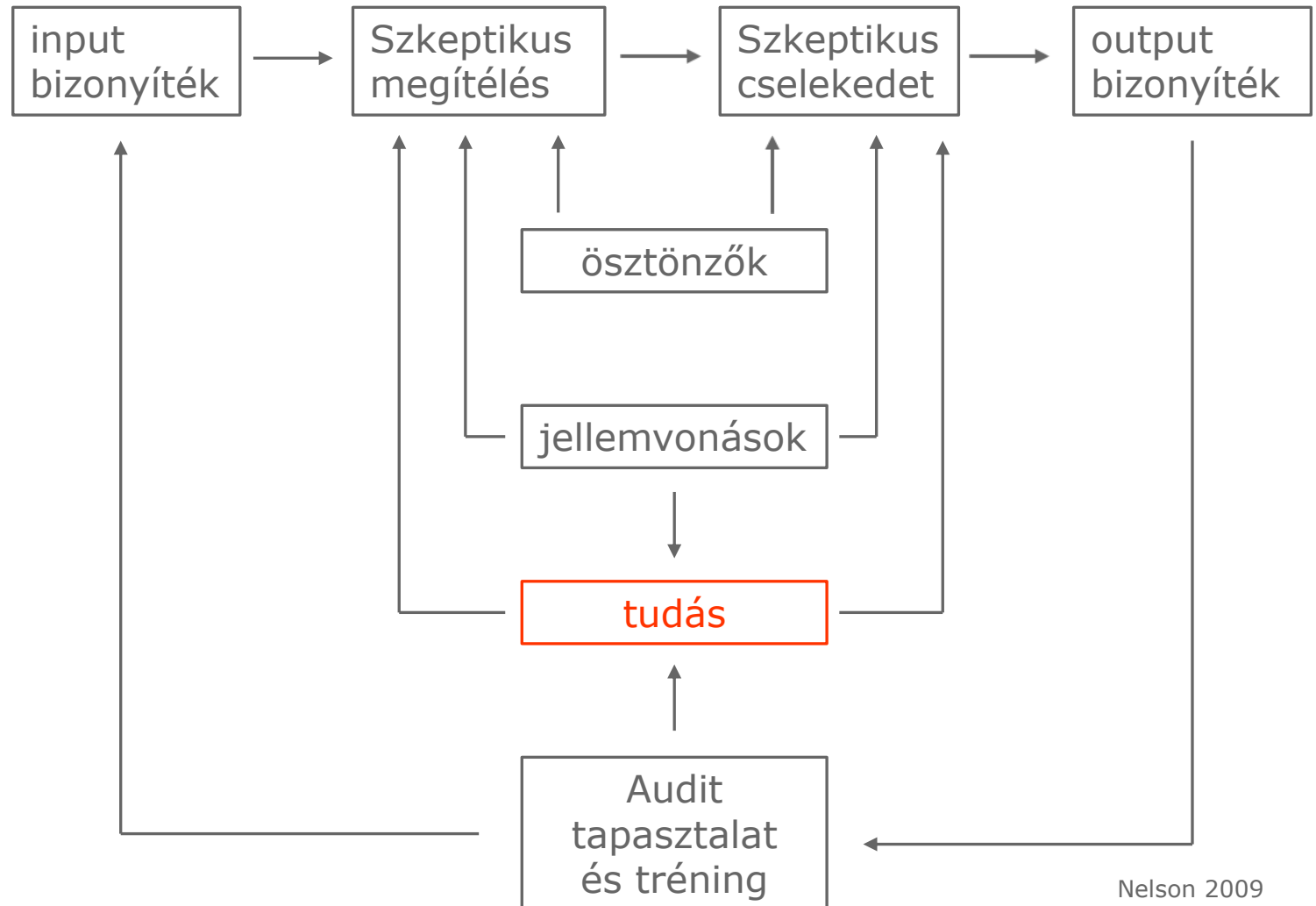
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás

ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Nelson modell input tényezői: **tudás**

- **A tudást a személyiség és tapasztalat együtt határozza meg**
- **A szakmai tudás komponensei**
  - Számviteli és könyvvizsgálati ismeretek
  - Iparági specifikus ismeretek
  - Általános üzleti ismeretek
- **Szakirodalmi megfigyelések a tudás és szakmai szkepticizmus közötti viszonyra**
  - Az amerikai okleveles könyvvizsgálók kevésbé szkeptikusak, mint a közvetlen kollégáik, asszisztenseik! (*Shaub, Lawrence 1996 in Veit Krisztina 2014*)
  - A szakemberek, specializálódott könyvvizsgálók elsősorban a szakterületükre vonatkozó állításokat tudják vizsgálni, nagy összefüggéseket kevésbé, mert „elvesznek a részletekben”
  - Megfigyelték, hogy azok a könyvvizsgáló teamek a leghatékonyabbak, amiknek a tagjai eltérő tudásszinttel rendelkeznek
  - **elalvási hatás** (sleeper effect): ha a könyvvizsgáló nem ismeri az ügyfél üzletkörét az idő múltával egyre nagyobb mértékben hajlandó elfogadni az ügyfél által adott magyarázatot, mégha kezdetben nem is értett egyet vele!

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói
standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás

ösztönzők

Megbízási rotáció

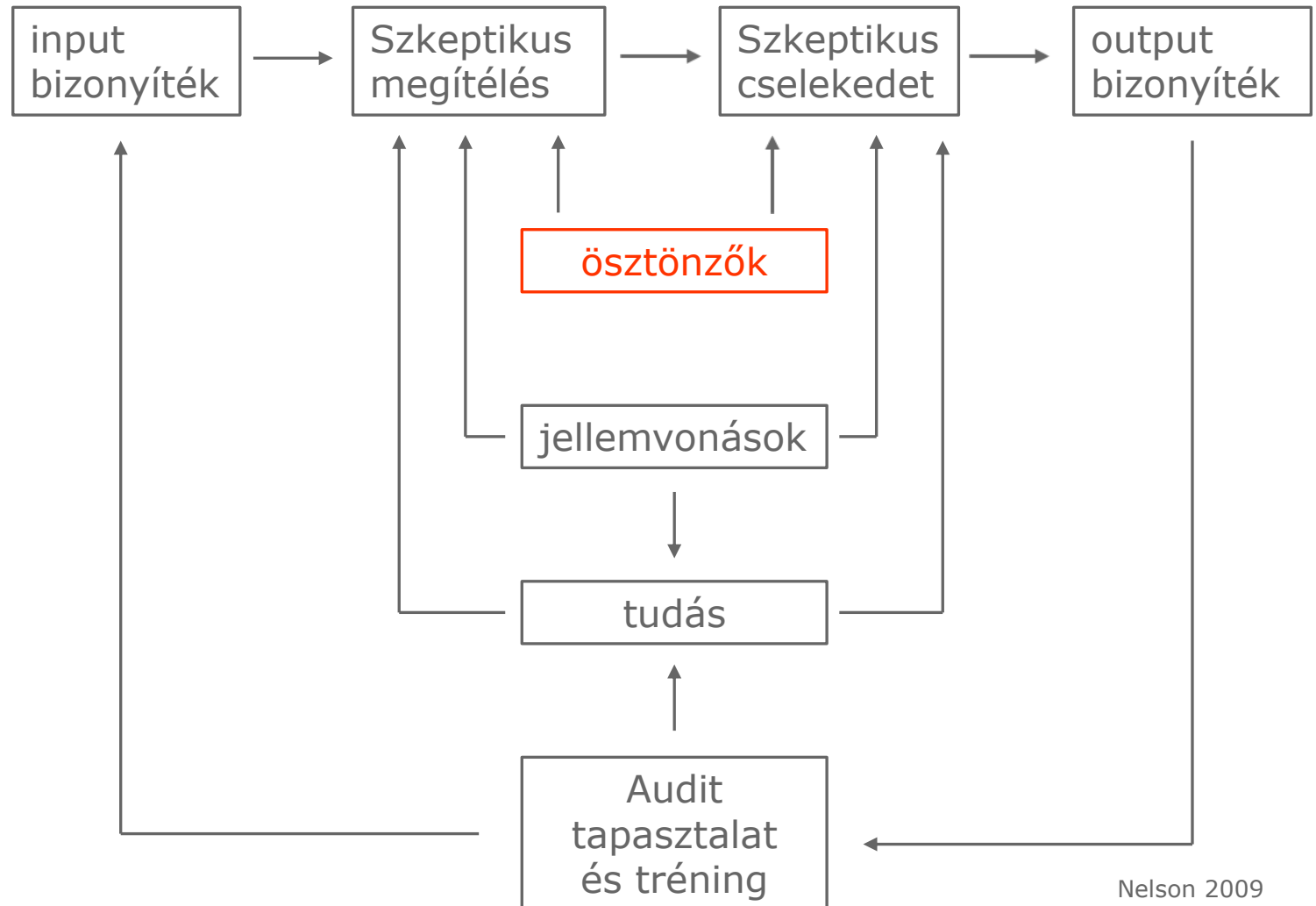
Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Mark Nelson modellje a szakmai szkepticizmusról

Nelson 2009

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Nelson modell input tényezői: **ösztönzők**

	Anyagi	Nem anyagi
pozitív	Pénzbeli jutalmak	Előrelépési lehetőség, kihívások, elismerési lehetőség, szabályzó szervek elrettentő ereje
negatív	Ügyfél elvesztése, alacsony költségvetés, pénzbeli büntetések	Könyvvizsgáló rotáció

- A motivált könyvvizsgálók egyéb tulajdonságaiktól függetlenül szkeptikusabbak
- A cég filozófiája és működési stílusa nagyban kihat a szkepticizmusra.
- A partnerek (vezetők) szkepticizmusa (vagy annak hiánya) lecsorog a könyvvizsgáló iroda beosztottjai közé

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Csalás felderítése

- A csalás szó a latin *fraudis* szóból ered, amely jelent:
  - Bűnös megtévesztés
  - Tisztességetlen csel
  - Kötelezettség nem teljesítése

„**Csalás** – a vezetésen, az irányítással megbízott személyeken, a munkavállalókon vagy harmadik feleken belüli egy vagy több személy által szándékosan elkövetett cselekedet, amely együtt jár a méltánytalan vagy illegális előny szerzése céljából alkalmazott megtévesztéssel.” (240. ISA, 11a)

- A csalás formái
  - Beszámoló készítése folyamán elkövetett csalás (240. ISA)
  - Eszközök elsikkasztása (240. ISA)
  - Korrupció (a szakirodalom ezt is megkülönbözteti)
- A hiba olyan nem szándékos cselekedet, ami téves állítást okoz a beszámolóban
- A hibát viszonylag könnyű megtalálni, a csalást a menedzsment igyekszik elrejteni

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

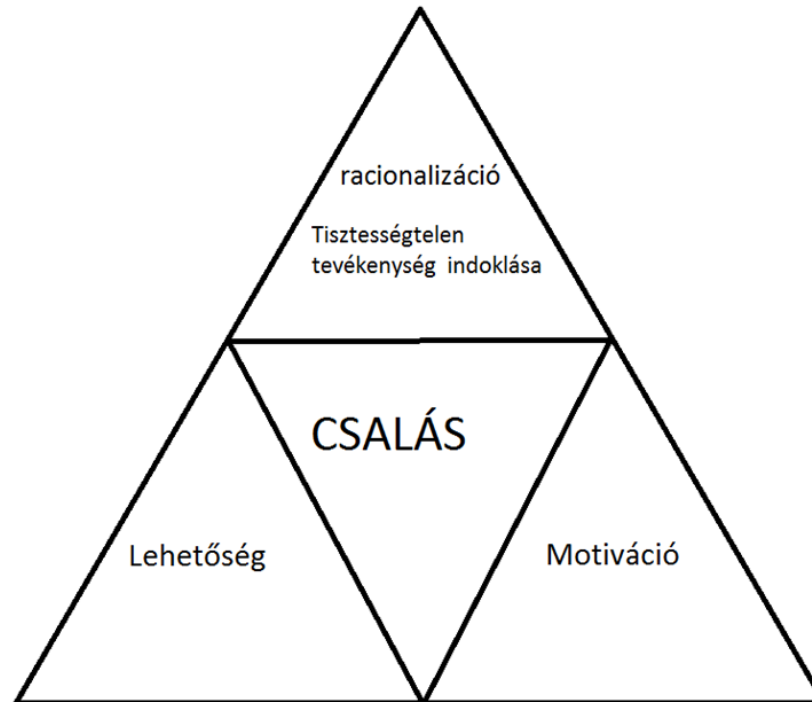
csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

A csalási háromszög (kriminológia)

→ A csalás motivációi

Veit Krisztina, 2014

- Ha a fenti három tényező fenn áll, akkor a könyvvizsgálónak még szkeptikusabbnak kell lennie a bizonyítékokkal szemben, mert a csalás könnyen fennállhat
- 240. ISA mindkét csalás típus motivációira hoz példákat

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Példák csalási kockázati tényezőkre (240. ISA app.1)

→ Szervezetre nehezedő nyomások (**motiváció**)

- Kiélezett verseny csökkenő profit rátával
- Jelentős kereslet csökkenés
- Nagy érzékenység a változásokra, úgy mint gyors technológiai változás
- A vállalkozás néhány nagy partnerétől függ
- További hitelre, vagy saját tőke bevonásra van szükség
- stb.

→ **Lehetőségek**

- Olyan eszközök bevételek, ráfordítások, amik nagyobb részt becslésen alapulnak
- Kapcsolt felekkel folytatott jelentős ügyletek
- Adóparadicsomokban lévő bankszámlák, amik üzletileg nehezen ellenőrizhetők
- Túlságosan összetett szervezeti struktúra
- Nem működő belső kontrollok
- Stb.

Bevezetés

A könyvvizsgálat célja
szkepticizmus általában

A szkepticizmus definíciói

standardbeli szkepticizmus
szakirodalmi szkepticizmus

Nelson modell

A modell magja
input bizonyíték
tapasztalat / tréning
jellemvonások
tudás
ösztönzők

Megbízási rotáció

Csalás

csalás fogalma
csalási háromszög
csalási kockázati tényezők

Esettanulmány a
szkepticizmus hiányáról

Irodalomjegyzék

Példák csalási kockázati tényezőkre (240. ISA app.1)

→ **Racionalizáció**

- A tulajdonos nem tesz különbséget a személyes és üzleti ügyekben
- Alacsony erkölcsi színvonal a felső vezetésben
- A vezetés ismétlődő kísérletei a határesetnek minősülő vagy nem megfelelő elszámolás lényegesség alapján történő indoklására
- Nem pénzügyi vezetés túlzott mértékű beleszólása a számviteli politikába, becslésekbe
- A vezetés elkötelezi magát az irreális tervek mellett

→ **Csalást sejtető könyvvizsgálati bizonyítékok**

- Szokatlan sok módosítás a kartonokon
- Ügyletek nem megfelelően dokumentáltak
- A könyvvizsgáló kérdéseire adott kitérő válaszok
- Nincs mód információ kinyerésére a számítógépes programok állományából
- Sokszor váltanak programot
- Kulcsfontosságú számviteli dolgozók folyamatos változása
- Stb.

Köszönöm a figyelmet!

Siklós Márta

H 1027 **Budapest**, Kapás u 6-12 B/V
T +36 1 279 29 30, F +36 1 209 48 74
E siklos.marta@leitnerleitner.hu

Elérhetőségeink

beograd
bratislava
brno
budapest
linz
ljubljana
praha
salzburg
sarajevo
wien
zagreb
zürich
bucuresti *
praha *
sofia *
warszawa *

* Kooperation

Elérhetőségeink

LeitnerLeitner Consulting d.o.o.

SRB 11000 BEOGRAD, Knez Mihailova Street 1-3
t +381 11 655 51 05 f +381 11 655 51 06
e office.belgrade@leitnerleitner.com

BMB Leitner k.s.

SK 811 01 BRATISLAVA, Zámocká 32
t +421 2 591 018-00 f +421 2 591 018-50
e bratislava.office@bmbleitner.sk

LeitnerLeitner CZ, s.r.o.

CZ 120 00 PRAHA, Římská 12
CZ 639 00 BRNO, Vídeňská 995/63
t +420 773 511 879 t +421 903 482 702
e marian.novak@bmbleitner.sk

Leitner + Leitner Tax Kft

H 1027 BUDAPEST, Kapás utca 6-12
Viziváros Office Center B/IV
t +36 1 279 29-30 f +36 1 209 48-74
e office@leitnerleitner.hu

LeitnerLeitner GmbH

Wirtschaftsprüfer und Steuerberater
A 4040 LINZ, Ottensheimer Straße 32
t +43 732 70 93-0 f +43 732 70 93-156
e linz.office@leitnerleitner.com

Leitner + Leitner d.o.o.

SI 1000 LJUBLJANA, Dunajska cesta 159
t +386 1 563 67-50 f +386 1 563 67-89
e office@leitnerleitner.si

LeitnerLeitner Salzburg GmbH

Wirtschaftsprüfer und Steuerberater
A 5020 SALZBURG, Hellbrunner Straße 7
t +43 662 847 093-0 f +43 662 847 093-825
e salzburg.office@leitnerleitner.com

Leitner + Leitner Revizija d.o.o.

BIH 71 000 SARAJEVO, Ul. Hiseta 15
t +387 33 465-793
e office@leitnerleitner.ba

LeitnerLeitner GmbH

Wirtschaftsprüfer und Steuerberater
A 1030 WIEN, Am Heumarkt 7
t +43 1 718 98 90 f +43 1 718 98 90-804
e wien.office@leitnerleitner.com

LeitnerLeitner Consulting d.o.o.

HR 10 000 ZAGREB, Heinzelova ulica 70
t +385 1 60 64-400 f +385 1 60 64-411
e office@leitnerleitner.hr

LeitnerLeitner Zürich AG

CH 8001 ZÜRICH, Bahnhofstrasse 69a
t +41 44 226 36 10 f +41 44 226 36 19
e zuerich.office@leitnerleitner.com

kooperationen

Stalfort Legal. Tax. Audit.

RO 012083 BUCUREȘTI, Str. Lt. Av. Vasile Fuica Nr. 15
t +40 21 301 03 53 f +40 21 315 78 36
e bukarest@stalfort.ro

Fučík & partneři, s.r.o.

CZ 110 00 PRAHA 1, Klimentská 1207/10
t +420 296 578 300 f +420 296 578 301
e ff@fucik.cz

Tascheva & Partner

BG 1303 SOFIA, Ulitsa Marko Balabanov 4
t +359 2 939 89 60 f +359 2 981 75 93
e office@tashevapartner.com

MDDP

PL 00-542 WARSZAWA, 49 Mokotowska Street
t +48 22 322 68 88 f +48 22 322 68 89
e biuro@mddp.pl

www.leitnerleitner.com